

TRANSPORTEN UIT VUGHT

tweeduizend personen. 's Middags treden ze aan', aldus Kokers beschrijving,

'oude mensen, gesteund tussen jonge . . . , gebogen onder bagage allen, op rug en schouders, maar ook dekens in hun armen, alsof ze van de ene barak naar de andere gingen en niet naar Polen. Ouders met hun kinderen rondom, en zorgvol om hun kinderen en hun bagage, die toch ook voor de kinderen is . . . Zij zeggen niets, niet omdat zij energie moeten opbrengen, maar omdat ze de mond niet meer kunnen openen. De ouders zijn de kinderen tot vloek geweest. Ze hebben de kinderen meegesleept. En nu worden de kinderen de ouders tot vloek: ze slepen ze mee naar Polen. En dit alles is van zo een ellende, dat niets meer te zeggen is.'¹

Maar vier weken later, nadat (nog in mei) opnieuw duizend personen naar Westerbork verdwenen waren, was de ellende nog groter.

Op zaterdagochtend 5 juni werden Süsskind en Lehmann er van in kennis gesteld dat alle kinderen tot ca. zestien jaar, ook de zieken, ook de doodzieken, het kamp zouden moeten verlaten, en wel nagenoeg onmiddellijk: op zondag 6 juni de zuigelingen en kleuters die door hun moeders vergezeld moesten worden, op maandag 7 juni de kinderen van vier tot ca. zestien, en met hen mocht òf de vader òf de moeder meegaan, *beide* ouders alleen dan wanneer zij in het kamp geen werk hadden. Dat laatste kwam slechts in een beperkt aantal gevallen voor en dit betekende dat in de regel òf de man zijn vrouw en kinderen òf de vrouw haar man en kinderen alléén moest laten vertrekken. Ergoer nog: met de mannen die kinderen beneden de ca. zestien jaar hadden en die zich in de *Aussenkommandos* bevonden, was geen enkel overleg mogelijk, van hen kon men niet eens afscheid nemen. Ja, Süsskind en Lehmann maakten in een mededeling aan alle Joden in het *JDL*² op gezag van de *SS* wel bekend, 'dat de goede hoop bestaat, dat de kinderen hier in het land ondergebracht zullen worden en de ouders kunnen dan, indien zij dit wensen, nog terugkeren', maar wie geloofde dat? Door de *Lagerälteste* en zijn naaste medewerker werd in diezelfde mededeling acht dagen rouw afgekondigd – dat gaf aan hoe *zij* de transporten van zondag en maandag beschouwden: 'Polen' was de bestemming van de ruim drieduizend personen (grotendeels kinderen) die het kamp moesten verlaten.

Op zaterdagavond riepen Süsskind en Lehmann de barakleiders bijeen. Hun vertelden zij wat er te geschieden stond, zij kregen elk een exemplaar van de mededeling mee. In de barak waar Koker haar te horen kreeg, kon

¹ D. Koker: *Dagboek geschreven in Vught*, p. 113-14 (13 mei 1943). ² Tekst: a.v., p. 128.